

God start på uddannelsen

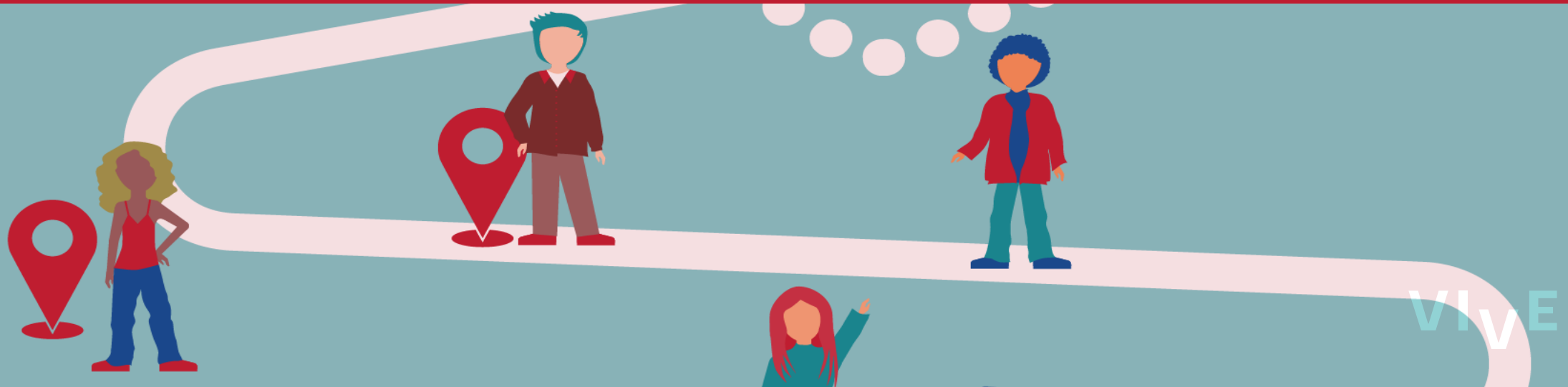
Sarah Schoop, chefanalytiker, VIVE
SPS-konference 2026

Agenda

- Hvorfor fokus på *en god start* på uddannelsen for elever og studerende med *psykiske funktionsnedsættelser*?
- **4 centrale udfordringer og mulige veje at gå**
  1. Tilhørsforhold til skole og uddannelse
  2. Mulighed for alsidig social deltagelse og relationsdannelse
  3. Rammesætning af undervisning, uddannelsesforløb og faglige forventninger
  4. Tidlig og tilgængelig etablering af støtte
- **Pause**
- **Erfaringsudveksling**

Hvorfor fokus på *en god start* på uddannelsen for elever og studerende med *psykiske funktionsnedsættelser*?

En god start på uddannelse sætter spor ift. frafald

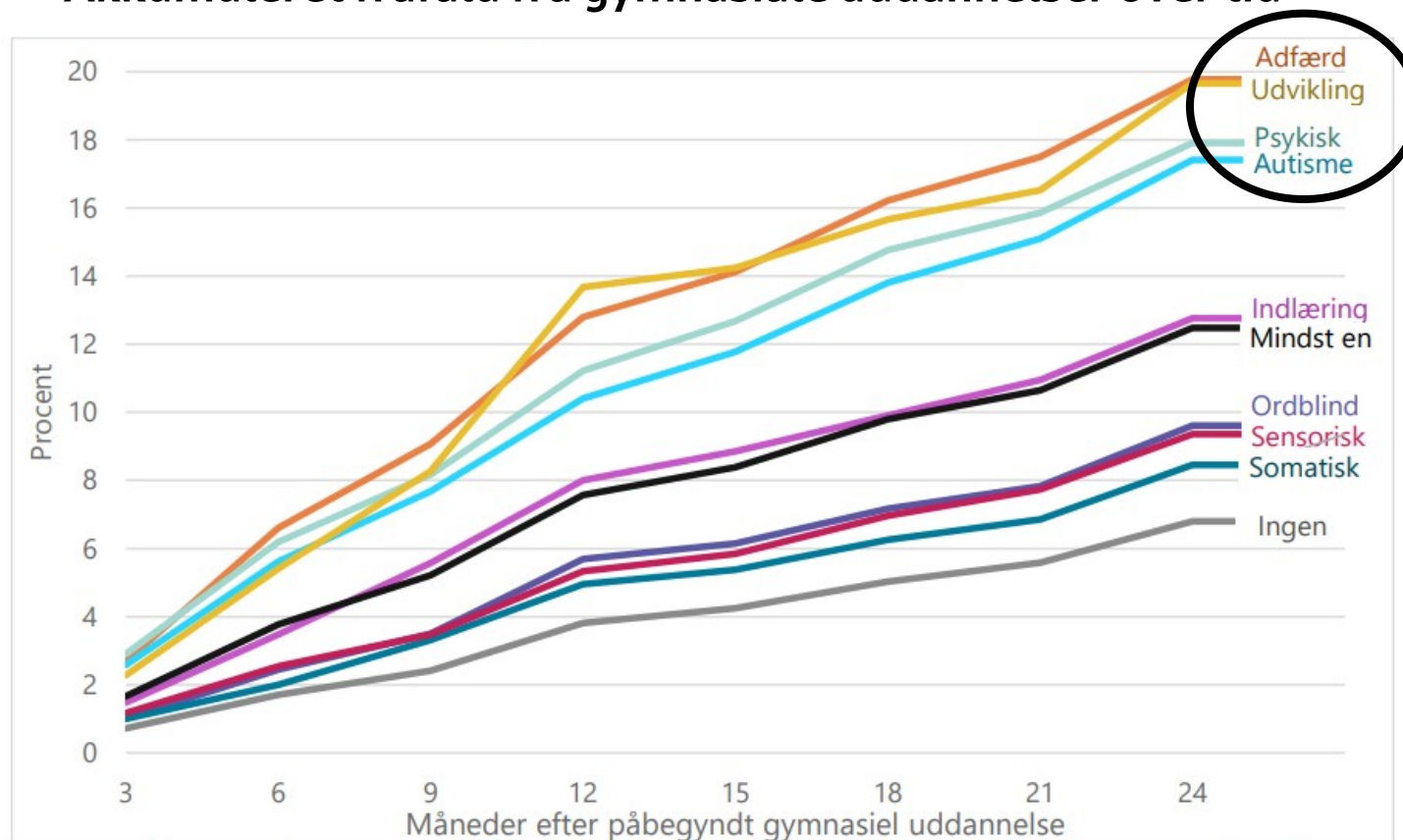
- Opstarten på en ny uddannelse er krævende for alle nye elever/studerende og betydningsfuldt ift. frafald ved opstarten og på sigt
- De første faglige og sociale erfaringer fra uddannelsen er i vid udstrækning vigtige for, at elever/studerende kommer godt fra start og ikke falder fra uddannelsen
- En væsentlig del af frafaldet på ungdomsuddannelser og videregående uddannelser sker tidligt i uddannelsen
- Også overgange i løbet af uddannelsen er særligt sårbare tidspunkter ift. frafald, fx fra grundforløb til hovedforløb på eud eller fra skole/uddannelse til praktik.

Unge med støttebehov risikerer at blive tabt i overgangen til ungdomsuddannelse eller videregående uddannelse

- Færre unge med funktionsnedsættelser påbegynder en ungdomsuddannelse og videregående uddannelse
- Unge med funktionsnedsættelser falder oftere fra en (ungdoms-)uddannelse
- Færre unge med funktionsnedsættelser end uden gennemfører en (ungdoms-)uddannelse
- En del af de unge med funktionsnedsættelser falder tidligt fra – eller deres senere frafald knytter sig til, at de ikke er kommet ordentligt fra start på uddannelsen

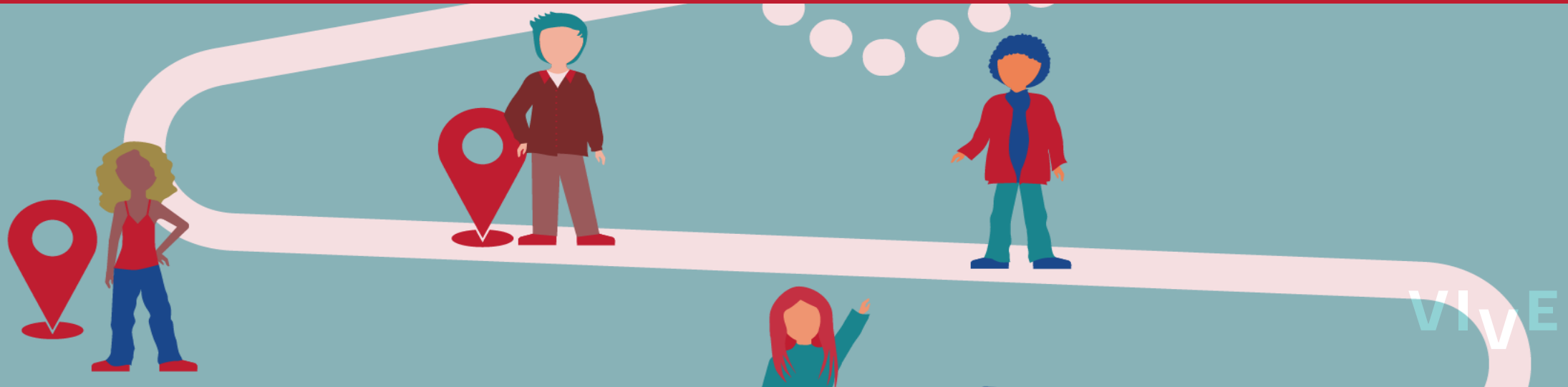
Psykkiske funktionsnedsættelser er mest i vækst og samtidig dem, der er sværest at sikre rette støtte

Akkumuleret frafald fra gymnasiale uddannelser over tid

Anm: Populationen er baseret på unge i Danmark født fra 1994-2004, men er begrænset til unge, hvis første påbegyndte ungdomsuddannelse var gymnasial, og året for påbegyndelse var tidligere end 2021, for at sikre 24 måneders opfølgningstid (n=492.563). NB: en person kan godt indgå i mere end en funktionsnedsættelsesgruppe. Kilde: BUVM på baggrund af data fra Danmarks Statistik og BUVM.

4 centrale udfordringer og mulige veje at gå

1. Understøt tilhørsforhold til skole og uddannelse

Udfordring

- Elever og studerende med psykisk funktionsnedsættelse oplever mindre tilhør til uddannelsen.

Mulige veje at gå

- Opstart på en ny uddannelse er en særlig stor mundfuld for elever og studerende med psykiske funktionsnedsættelser.
- Spis elefanten i små bidder og ikke på én dag.
- Pre-boarding: Forudgående kendskab til uddannelse og relationer understøtter gradvis og tryk opstart
  - Fx skriftlig information om uddannelsen, opstartssamtale, åbent hus, brobygning

Brobygningsforløbene gør en stor forskel, fordi det giver den unge kendskab til uddannelsen og skolen. Også helt lavpraktisk i forhold til at vide, hvilken dør de skal gå ind ad, og hvilket klasselokale de skal være i. Det giver mega meget ro. Plus de får en anden selvtillid, fordi de føler sig lidt foran de andre. De har været på skolen og har i brobygningen måske lært nogle faglige ting og udtryk. Så de kommer med oprejst pande og skuldrene mere afslappede. På alle uddannelsesforløb har de haft virkelig svært ved det og været det sorte får. Her er de faktisk lidt foran de andre og kan fortælle de andre noget.

1. Understøt tilhørsforhold til skole og uddannelse

Udfordring

- Elever og studerende med psykisk funktionsnedsættelse oplever mindre tilhør til uddannelsen.

Mulige veje at gå

- Opstart på en ny uddannelse er en særlig stor mundfuld for elever og studerende med psykiske funktionsnedsættelser.
- Spis elefanten i små bidder og ikke på én dag.
- Pre-boarding: Forudgående kendskab til uddannelsen understøtter en gradvis og tryk opstart
  - Fx skriftlig information om uddannelsen, opstartssamtale, åbent hus, brobygning mv.
- On-boarding: Lang indflyvning giver blødere landing – god tid til opstart mindsker frafald
- Understøt relationer men også faglig identitet og -inklusion
- Inkluderende læringsmiljøer kræver, at der arbejdes med inkluderende fællesskaber.

2. Skab mulighed for alsidig social deltagelse og relationsdannelse

Udfordring

- Et stærkt socialt aspekt ved opstart hænger sammen med mindre frafald
- Men: En del elever og studerende med en psykisk funktionsnedsættelse oplever udfordringer med at deltage i uddannelsens sociale fællesskaber.

Mulige veje at gå

- Sørg for bredde og alsidighed i de sociale aktiviteter størrelse, form og indhold
- Succeskriteriet er ikke, at alle deltager i alt, men at skabe deltagelsesmuligheder for alle
- Rammesætning og facilitering af social deltagelse kan understøtte deltagelse
- Understøt tutorerne i at tilrettelægge inkluderende og alsidige aktiviteter i introforløbet
- Når social deltagelse kræver energi, kræver det også mulighed for at blive genopladt, fx ved at kunne trække sig til faste hellezoner
- Relationsdannelse sker både udenfor og i undervisningen.

3. Klar rammesætning af undervisning, uddannelsesforløb og faglige forventninger

Udfordring

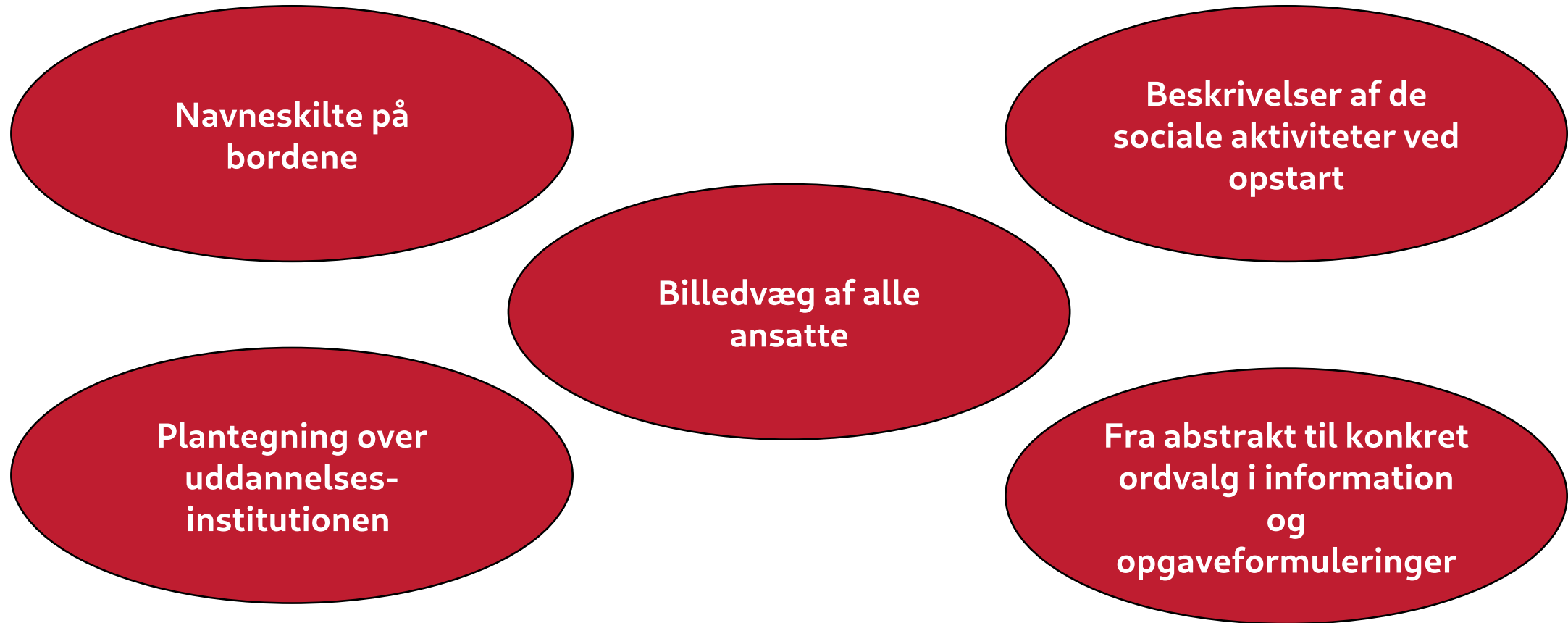
- Tilfredshed med den faglige og praktiske rammesætning hænger sammen med mindre frafaldssandsynlighed
- Nye mennesker, nye fysiske omgivelser og nye fag, undervisningsformer, krav og forventninger kan være særligt udfordrende for elever og studerende med psykiske funktionsnedsættelser.

Mulige veje at gå

- Klar rammesætning af undervisning, gruppearbejde, praktiske forhold og det samlede uddannelsesforløb frigiver overskud til faglig og social deltagelse
- Rammesætningen kan både ske i SPS-sammenhæng, men også i tilrettelæggelsen af uddannelse, undervisning og introforløb for alle elever/studerende.
- Tænk tilgængelighed ind i introduktioner til elever og studerende, fx ved brug af billeder, videoer mv.
- Erfaringer med lavt hængende frugter ved opstart med stor betydning

3. Klar rammesætning af undervisning, uddannelsesforløb og faglige forventninger

4. Tidlig og tilgængelig etablering af støtte

Udfordring

- Skole- og studiestart er særligt sårbare tidspunkter med særligt behov for støtte
- Komplekse og langvarige ansøgningsprocesser såvel som manglende kendskab til SPS-ordningen kan spænde ben for tidlig opstart af støtte
- Risikoen for mistrivsel, forøgede støttebehov og frafald vokser i takt med ventetiden på støtte.

"Først skal du finde op og ned i det. Så skal du sende mails til SPS-administrationen. Så får du mails tilbage med noget, du skal udfylde og underskrive. Så skal du sende det tilbage igen. Og så bliver ansøgningen sendt afsted. Jeg havde nemlig spurgt hende [den SPS-ansvarlige] om, hvornår det kom, fordi jeg begyndte virkelig at skulle bruge det, hvor jeg så fik at vide, at det var på vej".

Studerende som modtager SPS

"For eksempel har vi haft en introtur, som jeg har været meget i panik over. Det er første gang i mange år, hvor jeg ikke har sovet hjemme. Og det snakkede jeg med SPS-vejlederen om, hvor vi lagde en slagplan for, hvad jeg kunne gøre, hvis det gik helt galt".

Elev der modtager SPS

4. Tidlig og tilgængelig etablering af støtte

Udfordring

- Skole- og studiestart er særligt sårbare tidspunkter med særligt behov for støtte
- Komplekse og langvarige ansøgningsprocesser såvel som manglende kendskab til SPS-ordningen kan spænde ben for tidlig opstart af støtte
- Risikoen for mistriivsel, øget støttebehov og frafald vokser i takt med ventetiden på støtte

Mulige veje at gå

- Kommuniker tidligt, tydeligt og på mange fronter om (SPS-)støtte både før og ifm. studiestart, fx
  - Fysiske materialer, fx plakater, brochurer mv. eller digitale medier, fx hjemmeside, mail mv.
  - Oplæg ifm. åbent hus eller introdag
  - Undervisere, SPS-medarbejdere eller vejledere nævner SPS i undervisningen eller i enkeltsamtaler
- Sørg for at SPS-vejledningen er synlig og tilgængelig
- Hav fokus på tidlig opsporing af elever og studerende med (et uafdækket) støttebehov.

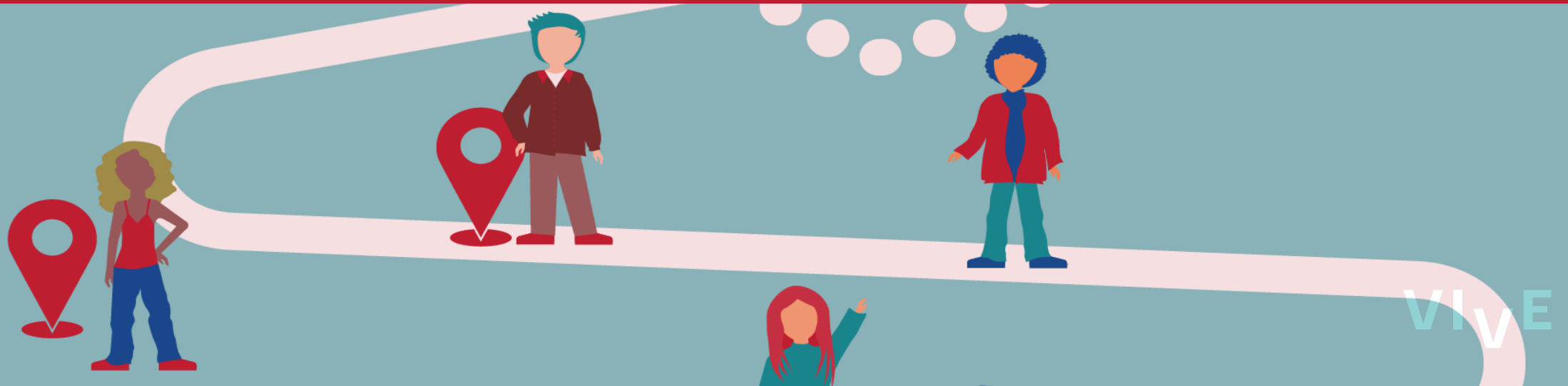
**Husk at spørg
eksperterne!**

**Jeres elever og studerende
selv.**

Spørgsmål og kommentarer?

Pause

Erfaringsudveksling

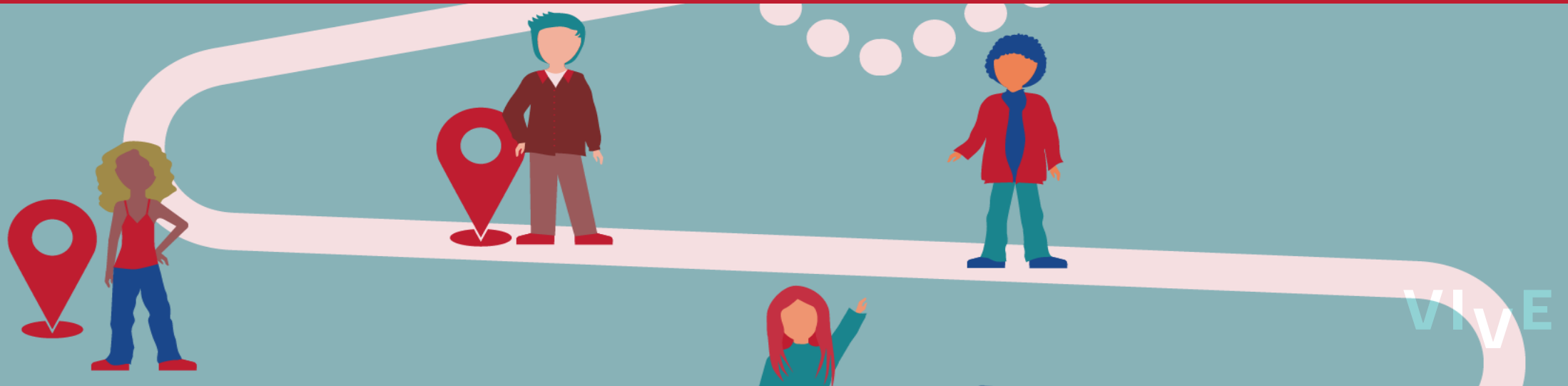
Erfaringsudveksling

- Hvad kendetegner en god start på uddannelse for jer?
- Hvilke hhv. *udfordringer og barrierer* vs. *styrker og potentialer* er der for en god start på uddannelsen hos jer for elever og studerende med psykiske funktionsnedsættelser? Fx ift.
  - Tilhørsforhold til skole og uddannelse
  - Mulighed for alsidig social deltagelse og relationsdannelse
  - Rammesætning af undervisning, uddannelsesforløb og faglige forventninger
  - Tidlig og tilgængelig etablering af støtte
- Hvilke konkrete greb til en god start på uddannelse for elever og studerende med psykiske funktionsnedsættelser har I gode erfaringer med?

Tak for opmærksomheden 😊

Kl. 14.30-14.45: Pause

Kl. 14.45: Kring af SPS-prisen 2026 i sal ABC

Litteratur

- [Frafald på erhvervsuddannelserne - vive.dk](#)
- [Børn og unge med særlige behov i Danmark, herunder med en særlig opmærksomhed på børn og unge diagnosticeret med ADHD og/eller autismespektrumforstyrrelse \(ASF\). Vidensinput til LEGO Fonden.](#)
- [Videregående uddannelsers arbejde med specialpædagogisk støtte | EVA](#)
- [Bedre SPS til elever med psykiske funktionsnedsættelser. Erfaringsopsamling fra systematiske forløb på otte ungdomsuddannelser](#)
- [Evaluerings af specialpædagogisk støtte på ungdomsuddannelserne](#)
- [Elevperspektiver på den specialpædagogiske støtte på ungdomsuddannelserne](#)
- [Studiestartens betydning for frafald på videregående uddannelser.pdf](#)
- [Inkluderende læringsmiljøer for psykisk sårbare elever.pdf](#)
- [Nye studerendes deltagelse i sociale fællesskaber på studiet](#)
- [Et studieliv med udfordringer – scoping review af studielivet blandt studerende med psykisk funktionsnedsættelse • Dansk pædagogisk Tidsskrift](#)
- [Små ændringer giver store resultater for neurodivergente studerende](#)